

ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Το Ιδρυματικό Αποθετήριο Ανοιχτής Πρόσβασης του ΑΤΕΙ-Θ

Από το 2001, στο πλαίσιο του 3ου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και συγκεκριμένα στη δράση ΕΠΕΑΕΚ II «Ενίσχυση και εμπλουτισμός των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών» υλοποιείται το έργο «Η Βιβλιοθήκη του Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης: Ένα μοντέλο που ανταποκρίνεται στις ανάγκες των χρηστών της για πληροφόρηση».

Σκοπός του έργου είναι η δημιουργία μιας βιβλιοθήκης, μέσω της οποίας θα είναι δυνατή η πρόσβαση σε ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών, έντυπων και ηλεκτρονικών, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο με τελικό στόχο την ικανοποίηση των εκπαιδευτικών και ερευνητικών αναγκών της ακαδημαϊκής κοινότητας του ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης.

Το έργο έληγε το Δεκέμβριο του 2006, δόθηκε όμως παράταση του χρονοδιαγράμματος υλοποίησής του μέχρι το τέλος του 2007 και επιπλέον χρηματοδότηση που ανέρχεται στις 600.000 ευρώ.

Μεταξύ των νέων υποέργων που εκτελούνται τώρα περιλαμβάνονται:

- Η δημιουργία Ιδρυματικού Αποθετηρίου (Institutional Repository)
- Η οργάνωση και προσφορά online μαθημάτων πληροφοριακής παιδείας, δηλαδή εκπαίδευσης των φοιτητών στη χρήση των πηγών πληροφόρησης, με στόχο τη δημιουργία ενημερωμένων και ανεξάρτητων χρηστών
- Η ανάπτυξη μαθημάτων σε ηλεκτρονικό περιβάλλον, τα οποία θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά ως προς την παραδοσιακή διδασκαλία, με μηχανισμούς διάθεσης εκπαιδευτικού υλικού, αλλά και επικοινωνιακών σχημάτων
- Ο εμπλουτισμός του ήδη υπάρχοντος ευρετηρίου άρθρων ελληνικών περιοδικών
- Ο εμπλουτισμός της συλλογής της βιβλιοθήκης με ελληνόγλωσσα και ξενόγλωσσα βιβλία, πρότυπα του Ελληνικού Οργανισμού Τυποποίησης και του International Organisation for Standardisation (ISO), κλαδικές μελέτες της ICAP και ηλεκτρονικά βιβλία.

Η νέα επιστημονική τάση που επικρατεί σε διεθνές επίπεδο, κυρίως σε θέματα επιστημονικής επικοινωνίας, εί-

ναι τα Ιδρυματικά Αποθετήρια και η σχέση τους με την πρακτική της Ανοιχτής Πρόσβασης (Open Access).

Η ανάγκη να παρέχεται όσο το δυνατό ευρύτερη δυνατότητα πρόσβασης στα αποτελέσματα της έρευνας, οι συνεχείς αυξήσεις στις συνδρομές των περιοδικών, και οι περικοπές στους προϋπολογισμούς των βιβλιοθηκών συνετέλεσαν, ώστε να δημιουργηθεί ένα ισχυρό κίνημα με στόχο την ελεύθερη online πρόσβαση στο ψηφιακό υλικό.

«Τα Ιδρυματικά Αποθετήρια αποτελούν ψηφιακές συλλογές που συλλέγουν, οργανώνουν, αποθηκεύουν και διατηρούν την πνευματική παραγωγή ενός ιδρύματος» (<http://www.arl.org/sparc/IR/ir.html>, πρόσβαση 18/9/2006). «Η ανοιχτή πρόσβαση είναι η ελεύθερη online πρόσβαση σε ψηφιακό υλικό» (http://en.wikipedia.org/wiki/Budapest_Open_Access_Initiative, πρόσβαση 18/9/2006). «Τα τεκμήρια Ανοιχτής Πρόσβασης περιλαμβάνουν πρωτότυπα αποτελέσματα επιστημονικών ερευνών, πρωτογενή δεδομένα και μεταδεδομένα, ψηφιακές αναπαραστάσεις γραφικού υλικού και ακαδημαϊκό υλικό πολυμεσικών εφαρμογών. Προκειμένου να είναι καρποφόρα η τακτική της Ανοιχτής Πρόσβασης απαιτείται η ενεργή δέσμευση και συμμετοχή τόσο των ερευνητών (που παράγουν επιστημονική γνώση), όσο και των ιδίων των ιδρυμάτων που καλούνται να διαφυλάξουν την πολιτιστική κληρονομιά.»

(http://www.mpg.de/pdf/openaccess/BerlinDeclaration_en.pdf πρόσβαση 21/9/06)

Με τη διαδικασία αυτή αυξάνεται η προσβασιμότητα στις δημοσιεύσεις και οι παραπομπές προς αυτές. Κατά συνέπεια οι δημοσιεύσεις, οι δημιουργοί τους αλλά και το ίδιο το ίδρυμα, στο οποίο ανήκουν, αποκτούν μεγαλύτερη αναγνωρισιμότητα και φήμη.

Το υλικό που περιλαμβάνεται σε ένα Ιδρυματικό Αποθετήριο είναι επισκέψιμο και από το ευρύ κοινό. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι οι ομάδες χρηστών χωρίζονται σε διάφορα επίπεδα πρόσβασης τα οποία επιβάλλουν διαφορετικές λειτουργίες σε κάθε μία από αυτές, με σκοπό τη διασφάλιση της ποιότητας του υλικού αλλά και την προστασία του.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο σκοπός του Ιδρυματικού

Αποθετηρίου του ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης είναι να συλλέγει, να επεξεργάζεται, να διατηρεί και να παρέχει πρόσβαση στα μη τρέχοντα αρχεία του ιδρύματος, τα οποία, παρουσιάζουν αξία για το ΑΤΕΙ-Θ, την κοινότητά του και το κοινωνικό πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργεί. Επίσης, η συλλογή μπορεί να περιλαμβάνει και κάποια από τα τρέχοντα αρχεία του ιδρύματος, ωστόσο, μόνο αυτά που παρουσιάζουν άμεσο ενδιαφέρον τόσο για το ίδρυμα, όσο και για τους εξωτερικούς χρήστες. Οι όροι «μη τρέχοντα» και «τρέχοντα αρχεία» προσδιορίζουν, κυρίως, χρονικά και λιγότερο θεματικά το είδος των αρχείων. Ο όρος «μη τρέχοντα αρχεία» αναφέρεται σε υλικό για το οποίο έχει παρελθεί τουλάχιστον μία δεκαετία από την πρώτη του δημοσίευση. Αντιθέτως, ο όρος «τρέχοντα αρχεία» αναφέρεται σε υλικό που ανταποκρίνεται χρονικά στο παρόν.

Έτσι, η συλλογή του Ιδρυματικού Αποθετηρίου του Α.Τ.Ε.Ι.Θ θα περιλαμβάνει όλη την επιστημονική και άλλη παραγωγή του Ιδρύματος. Ενδεικτικά παραθέτουμε μέρος των τεκμηρίων της συλλογής: διδακτορικές, μεταπτυχιακές και πτυχιακές διατριβές των μελών του ιδρύματος, δημοσιεύσεις του εκπαιδευτικού προσωπικού, αντικείμενα πολιτιστικής αξίας, εκδόσεις και/ ή δημοσιεύσεις του ΑΤΕΙ, εκπαιδευτικό υλικό, διοικητικά αρχεία, καταγραφή των συνεδρίων και τα πρακτικά τους, φωτογραφίες, υλικό ενισχυτικής διδασκαλίας, βιβλιογραφίες, ανακοινώσεις κλπ.

Για να αρχίσει να υλοποιείται ο στόχος της δημιουργίας του Ιδρυματικού Αποθετηρίου, που αποτελεί ένα ιδιαίτερα απαιτητικό εγχείρημα, δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του έργου του ΕΠΕΑΕΚ η ομάδα υλοποίησης του έργου. Η ομάδα, αποτελούμενη από δύο βιβλιοθηκονόμους και έναν πληροφορικό, μελέτησε την υπάρχουσα σχετική βιβλιογραφία, εξέτασε συναφείς προσπάθειες που έχουν ξεκινήσει με επιτυχία σε άλλες χώρες και κατέληξε σε μια πρόταση για την πολιτική δημιουργίας και λειτουργίας του Αποθετηρίου.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο οργανώθηκαν και δύο σεμινάρια για το προσωπικό της βιβλιοθήκης του ΑΤΕΙ-Θ και για βιβλιοθηκονόμους από ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες από όλη την Ελλάδα.

Στην πρώτη αυτή συνάντηση η κ.

Nancy Birk, ομότιμη καθηγήτρια Βιβλιοθηκονομίας και Επιστήμης της Πληροφόρησης και Αρχειονόμος της Βιβλιοθήκης του Πολιτειακού Πανεπιστημίου του Κεντ, στο Οχάιο των ΗΠΑ, έδωσε διαλέξεις που συμπληρώθηκαν από πρακτική εξάσκηση με θέμα "Issues in Modern Archival Management : Special Collections and Institutional Repositories."

Επίσης στις 13 και 14 Σεπτεμβρίου 2006 διοργανώθηκε διήμεριδα εργασίας με τίτλο "Institutional Repositories & Open Access: Workshop on Preserving Intellectual Assets". Στη διήμεριδα αυτή ομιλητές ήταν η Peiling Wang, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στη Σχολή Επιστήμης της Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου του Τενεσί των Η.Π.Α.,

ο Richard J. Hartley, Διευθυντής του Τμήματος Πληροφόρησης και Επικοινωνίας και του Ινστιτούτου Έρευνας της Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Manchester Metropolitan του Ηνωμένου Βασιλείου και ο Frank Scholze, υπεύθυνος του Τμήματος Πληροφοριακών Υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου της Στουτγκάρδης και του DINI, μιας εθνικής γερμανικής πρωτοβουλίας πιστοποίησης των Ιδρυματικών Αποθετηρίων. Το ακροατήριο περιλάμβανε βιβλιοθηκονόμους και πληροφορικούς από τη βιβλιοθήκη του ιδρύματός μας και άλλες σημαντικές ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες.

Κατά τη διάρκεια της διήμεριδας συζητήθηκαν οι νέες τάσεις που κυριαρχούν στο χώρο των Επιστημών της Πληροφόρησης και Πληροφορικής, ενώ δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στις έννοιες "Ιδρυματικά Αποθετήρια" και "Ανοιχτή Πρόσβαση".

Με την ευκαιρία αυτή θα θέλαμε να τονίσουμε τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ όλων των μελών, υπηρεσιών και φορέων του ιδρύματός μας με τη Βιβλιοθήκη του ΑΤΕΙ-Θ, προκειμένου να ολοκληρωθεί το εγχείρημα που έχουμε αναλάβει. Με το τέλος του έργου η κοινότητά μας θα έχει στη διάθεσή της ένα ισχυρό ψηφιακό εργαλείο που θα διευκολύνει στον εντοπισμό και την ανάκτηση, αλλά κυρίως στη δημοσίευση και δημοσιοποίηση του έργου της ακαδημαϊκής μας κοινότητας καθώς και στο εκπαιδευτικό μας έργο.

Σύντομα, το νέο σύστημα ψηφιακής βιβλιοθήκης θα τεθεί σε πιλοτική εφαρμογή και θα δοθεί προς δοκιμαστική χρήση σε διάφορα μέλη της κοινότητας του ΑΤΕΙ-Θ. Θα ακολουθήσουν έρευνες που θα μας οδηγήσουν στα τελικά συμπεράσματα, οπότε και θα δοθεί σε δημόσια χρήση η νέα αυτή υπηρεσία.

Μείνετε σε επαφή με την Κεντρική Βιβλιοθήκη του ΑΤΕΙ και τις δραστηριότητές της! Το Ιδρυματικό μας Αποθετήριο χρειάζεται την ενεργό συμμετοχή σας. ■

Ομάδα εργασίας του Ιδρυματικού Αποθετηρίου/ Βιβλιοθήκη ΑΤΕΙΘ

Ελίζα Μακρίδου

Μαρία Αντωνίου

Υπάτιος Ασμανίδης

